

ESTRATÈGIES PER AL FOMENT DE LA INTERACCIÓ ORAL EN CONTEXTOS VIRTUALS

Christine Appel

Llicenciada en Filologia Anglesa per la Universitat d'Aarhus, màster i doctorat en lingüística aplicada a Trinity College, Universitat de Dublín. La seva carrera professional gira entorn de l'ensenyament de les llengües (ELE -Español Lengua Extranjera- i EFL - English as a Foreign Language), la tecnologia i la formació de professorat. Després d'una trajectòria iniciada a Dinamarca, i que continua amb una llarga etapa a Irlanda, s'instal·la a Catalunya per a unir-se a la Universitat Oberta de Catalunya. És allà on troba el context idoni per a posar en pràctica els seus interessos, llengua i tecnologia, i on inicia una sèrie de projectes innovadors al voltant de la interacció oral en línia. És membre del grup de recerca RealTIC i ha treballat en recerca sobre l'ensenyament i aprenentatge de llengües mitjançant les TIC, l'aprenentatge en tàndem i la gamificació.

Un dels principals reptes a l'hora d'aprendre una segona llengua és poder parlar bé aquest idioma tant pel que fa a la fluïdesa com a la correcció. A l'hora d'avaluar el progrés en l'aprenentatge d'una segona llengua s'han de tenir en compte diverses competències de comprensió i producció, descrites al Marc europeu comú de referència per a les llengües. Pel que fa a la capacitat de parlar en una segona llengua, es distingeix entre expressió oral, com per exemple una presentació o un missatge de veu, i interacció oral que implica la presència d'un o més interlocutors que conversen

en temps real. Parlar ja és un repte, interactuar ho és encara més. Per una banda, per a practicar la interacció oral és necessari disposar d'una altra persona amb la qual comunicar-se en aquest idioma. A més a més, aquesta competència requereix d'una espontaneïtat que no dona temps a pensar i a recórrer a aquells coneixements de la llengua que estàs aprenent que encara no estan del tot automatitzats. Per a automatitzar aquests coneixements són necessàries moltes hores de pràctica.

quan l'estudiant és capaç de concloure una conversa en la llengua que està aprenent amb èxit, sorgeixen emocions positives que potencien la seva confiança i són altament motivadores.

Existeixen molts casos d'estudiants que porten anys i anys estudiant una llengua, han adquirit competències de lectura, escriptura, fins i tot de comprensió auditiva, però encara no són capaços de mantenir una conversa en un context comunicatiu real, ¿quina explicació li podem donar? Alguns enfocaments pedagògics en el passat han posat èmfasi en l'ensenyament de gramàtica i traducció deixant en un segon pla (o totalment de banda) la interacció oral. Fins i tot en contextos d'enfocaments comunicatius, per tasques o per projectes que fomenten el desenvolupament de la interacció oral, el nombre d'hores disponibles dins d'un programa docent no són suficients per a poder assolir un nivell alt d'interacció oral.

Un altre factor important a l'hora d'interactuar amb una altra persona en una segona llengua és la dimensió afectiva. En una conversa s'activen una sèrie de factors relacionats amb les emocions que poden fer que l'experiència sigui positiva o negativa. Emocions com ara inseguretat, timidesa o ansietat poden afectar la capacitat comunicativa condicionant la voluntat de l'aprenent a tenir més converses. Existeix el concepte de l'Ansietat davant l'aprenentatge de llengües estrangeres (Foreign Language Anxiety en anglès) per a descriure el pànic escènic que alguns estudiants senten quan han de parlar en la llengua que estan aprenent. Per altra banda, quan l'estudiant és capaç de concloure una conversa en la llengua que està aprenent amb èxit, sorgeixen emocions positives que potencien la seva confiança i són altament motivadores. Això empodera l'estudiant en la seva interacció oral i s'estén a la resta de les competències de l'aprenentatge de la llengua.

L'ensenyament de llengües en línia avui en dia pot complir amb tots els criteris de qualitat i avaluació de les habilitats orals gràcies a les TIC.

Interacció oral a les aules virtuals

No fa gaire es considerava que aprendre una llengua en un format en línia comportava el desavantatge del fet que no s'arriba a treballar les competències orals d'una manera òptima. L'expressió oral podia ser feixuga (com i en quin dispositiu fer els enregistraments?) i la interacció oral era sovint impossible. Però després de l'experiència dels confinaments deguts a la pandèmia de la COVID-19 ens trobem en un nou paradigma en el qual tothom, fins i tot els més detractors de l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), han provat aquestes eines descobrint que poden ser un complement útil.

L'ensenyament de llengües en línia avui en dia pot complir amb tots els criteris de qualitat i avaluació de les habilitats orals gràcies a les TIC. Existeixen eines que permeten als aprenents connectar-se amb el professorat i/o entre ells per videoconferència, enregistrar-les i fer anotacions sobre aquests enregistraments per a proporcionar retroalimentació (feedback) posteriorment. Amb les tecnologies que tenim al nostre abast avui en dia ja és possible fer tasques fora de l'aula, fer deures, que impliquin la interacció oral, connectant-se amb companys de classe des de casa. En un context semipresencial la qüestió és saber quines activitats obtenen millors resultats i s'adapten millor a un format presencial o en línia.

En un context semipresencial la qüestió és saber quines activitats obtenen millors resultats i s'adapten millor a un format presencial o en línia.

Per exemple, la tecnologia existent avui en dia permet fer sessions de videoconferència amb tot el grup de l'aula, on el professorat gestiona el desenvolupament de la sessió i modera els torns per parlar. S'ha de tenir en compte que en aquestes converses el temps que disposa cada participant per parlar és petit i hi ha un risc que part de l'alumnat adopti un paper passiu. La majoria de les plataformes utilitzades per a aquest tipus de sessions (per exemple, Zoom, BigBlueButton o Microsoft Teams) permeten assignar els participants a sales per grups petits, on el nivell d'interacció per persona és major. Això no obstant, amb aquests tipus de sessions és important tenir en compte que la sincronia en línia exigeix més atenció per part dels participants que una sessió presencial i pot comportar una major fatiga. Arran d'aquesta fatiga i el sobreús d'aquest tipus de sessions en els períodes de confinament durant la pandèmia de la COVID-19, els conceptes de fatiga digital o el terme més col·loquial fatiga de Zoom, que pren el nom d'una de les plataformes més comunament emprades durant la pandèmia, s'han fet més presents.

El fet de poder disposar de gravacions quan la interacció oral es du a terme en línia és un valor afegit destacat.

Una possible solució és deixar que els aprenents facin trobades en grups petits quan ells vulguin o la seva disponibilitat horària ho permeti, i enregistren la sessió per a tenir una evidència d'aquesta trobada. El fet de poder disposar de gravacions quan la interacció oral es du a terme en línia és un valor afegit destacat. Per una banda, fa possible donar una retroalimentació més detallada en un moment posterior, i que tindrà un impacte major en activar-se el record del context en el qual es va fer l'error visualitzant la gravació. També es poden explotar aquestes gravacions per a fer posttasques que porten a l'aprenent a reflexionar sobre la seva actuació i adonar-se dels errors o mancances. En aquest tipus de tasques, és important la planificació i disseny: donar instruccions precises, proporcionar els materials que guien la conversa en absència del professor/a, i decidir de quina manera i en quin moment es distribuiran.

A l'hora de dissenyar les tasques cal tenir en compte:

- Donar espai per a saludar-se abans de començar la tasca
- Donar l'oportunitat de provar la tecnologia que s'emprarà amb una tasca senzilla i curta, abans de fer una tasca avaluada o amb feedback.
- No subestimar el possible pànic escènic davant d'una webcam.

- Començar per tasques senzilles, amb una solució que proporcionin una sensació de satisfacció a l'haver pogut resoldre la tasca (per exemple trobar 3 diferències en imatges).
- Donar espai als aprenents a poder parlar del que ells vulguin o estiguin interessats.
- Habituar als estudiants a revisar els enregistraments, donar pautes per a saber en què fixar-se
- Donar un feedback que els obliga a tornar a l'enregistrament per a recordar en quin moment i en quin context es va fer l'error.

Interacció oral en els intercanvis virtuals

Una manera de proporcionar oportunitats de practicar la llengua que s'està aprenent més enllà de l'aula són els intercanvis virtuals. Amb totes les eines de comunicació en línia de les quals disposem avui dia és possible contactar i interactuar amb parlants nadius de la llengua que s'està aprenent, encara que es trobin en un lloc geogràfic llunyà. Els intercanvis virtuals es coneixen també com aprenentatge en tàndem, en què dos participants que aprenen la primera llengua de l'altre s'ajuden mútuament. En aquest context és important que els dos participants es beneficiïn de forma equivalent, si no un d'ells es pot cansar i abandonar l'intercanvi. Per a garantir que això no passi cal dedicar la mateixa quantitat de temps als dos idiomes, designant un període de temps per conversar en cada una de les llengües. D'aquesta manera els participants poden escoltar i parlar en la llengua que estan aprenent, i disposen d'un expert de la llengua per a aclarir dubtes i donar feedback. En aquest procés els dos participants tenen un rol dual d'aprenent i expert, alhora que poden compartir estratègies d'aprenentatge.

Per a garantir la sostenibilitat dels intercanvis virtuals en el temps són necessaris una bona coordinació amb el professorat del grup amb el qual es fa l'intercanvi, i un disseny de tasques adaptat a les necessitats específiques dels dos grups que hi participen.

El paper del professorat als intercanvis virtuals és primordial a la fase de planificació. Per a garantir la sostenibilitat dels intercanvis virtuals en el temps són necessaris una bona coordinació amb el professorat del grup amb el qual es fa l'intercanvi, i un disseny de tasques adaptat a les necessitats específiques dels dos grups que hi participen. Les tasques guien la conversa i proporcionen un objectiu real i comú, empenyen l'alumnat a expressar llenguatge més complex i a demanar ajuda a la seva parella quan es troben que necessiten una paraula o estructura que no coneixen. També donen un motiu per parlar fent que l'èxit de l'intercanvi no depengui només de la bona química entre dues persones que no es coneixen amb anterioritat.

Els intercanvis virtuals obren la porta a conèixer millor la cultura (o una d'elles!) que envolta la llengua que aprenem, contactant amb una o diverses persones que pertanyen a aquesta comunitat cultural. Per a comunicar-se amb un nadiu de la llengua que estàs aprenent no és suficient conèixer el vocabulari o la gramàtica, també és necessari entendre els valors culturals que impregnen la interacció social. És imprescindible prendre consciència de les diferències i similituds entre cultures i les seves convencions d'interacció. El contacte amb nadius pot ser molt motivador per a continuar estudiant la llengua, pot despertar interès, curiositat i ajudar a obrir nous horitzons per a l'aprenent.

Per a comunicar-se amb un nadiu de la llengua que estàs aprenent no és suficient amb conèixer el vocabulari o la gramàtica, també és necessari entendre els valors culturals que impregnen la interacció social.

També és possible fer contacte amb altres aprenents de la mateixa llengua que són en un altre país. Per exemple, aprenents d'anglès a Catalunya i a Noruega. En aquest cas diríem que l'anglès funciona com a lingua franca proporcionant un canal de comunicació real i significativa. Tot i que la motivació a parlar amb no nadius pot ser més baixa, el fet que tota la interacció tindrà lloc en la llengua que s'està aprenent ho pot compensar.

Existeixen molts formats per a poder fomentar la pràctica de la interacció en línia fora dels horaris establerts en un programa docent. Aquesta pràctica no només proporciona una millor preparació per a les proves d'avaluació que l'alumnat ha de superar, sinó que també els prepara per futurs contactes en línia amb altres persones dotant-los de competències lingüístiques, interculturals i digitals que tot segur necessitaran en un món cada cop més globalitzat.

Publicacions destacades

Nic Giolla Mhichíl, M., Appel, C., Ó Ciardúbháin, C., Jager, S., & Prizel-Kania, A. (2015). Designing the online oral language learning environment SpeakApps. **International Journal of Information and Learning Technology**, **33**, 3

Appel, C., NicGiollaMhichíl, M., Jager, S. & Prizel-Kania, A., 2014: SpeakApps 2: Speaking Practice in a foreign Language through ICT tools. In Jager, S., Bradley, L., Meima, E.J. & Thouësnny, S. (Eds) : 2014 EUROCALL Proceedings. CALL Design: Principles and Practice, pp 12-17. Research-publishing.net. Available at <http://reference.research-publishing.net/publication/chapters/978-1-908416-20-9/187.pdf>

Nic Giolla Mhichíl, M., van Engen, J., Ó Ciardúbháin, C. Ó Cleircín G. & Appel, C., 2014: Authentic oral language production and interaction in CALL: A conceptual framework for the use of learning analytics within the SpeakApps project. In Jager, S., Bradley, L., Meima, E.J. & Thouësnny, S. (Eds) : 2014 EUROCALL Proceedings. CALL Design: Principles and Practice, pp 12-17. Research-publishing.net. Available at <http://reference.research-publishing.net/publication/chapters/978-1-908416-20-9/187.pdf>

Minguillón, J.; Appel, M. C.; Santanach, F. (2014). **"Learning analytics in practice: setting up a laboratory for action research at the Universitat Oberta de Catalunya"**. Book of Abstracts: Eighth EDEN Research Workshop. Oxford.

Appel, C. (2014): **Open Educational Resources for online speaking practice in a second Language**. In EDULEARN14 Proceedings. pp. 2207-2210. <http://library.iated.org/view/APPEL2014OPE>

Gutiérrez-Colón, M., Gimeno-Sanz, A., Appel, C. & Hopkins, J. (2015): **"Improving learners' reading skills through instant short messages: a sample study using**

WhatsApp". In Gimeno-Sanz, A., Levy, M., Blin, F. & Barr, D. (Eds): *WoldCALL, Sustainability and Computer-Assisted Language Learning*. Bloombury Academic.

Appel, C. 2012: "**Aprenentatge Peer-to-peer en assignatures de llengües estrangeres**". In Gros, B. & Mas, X.(Eds.) *La Comunicació en els espais virtuals. Enfocaments i experiències de formació en línia*. Barcelona: UOC Innova.

Appel, C., Robbins, J., Moré, J. & Mullen, T. 2012: **Task and tool interface design for L2 speaking interaction online**. In Thouësnny, S. & Bradley, L. (Eds.) *CALL: Using, Learning, Knowing, EUROCALL Conference, Gothenburg, Sweden, 22-25 August 2012, Proceedings*. Pp. 15-19.

Appel, C., Moré, J., Mullen, T. & Robbins, J., 2012: **Online tool interface design and interactive oral task performance**. In *Proceedings, 15th International CALL Research Conference, Providence University, Taichung, Taiwan, 24-27 May 2012*.

Appel, C. & Borges, F. 2012: **Task design for L2 oral practice in audioblogs**. *The Eurocall Review*, 20 (1). *Proceedings of the Eurocall Conference 2011, held at University of Nottigham, 31st August-3rd September*.

Farrús, F. , Noguera, I., Santanach, F., Moré, J., López, C., Appel, C. 2012: **L'ensenyament universitari del segle XXI: més enllà del paper**. *Item revista de biblioteconomia i documentació*: 55. <http://hdl.handle.net/10609/18081>

Mullen, T, Appel, M.C. & Shanklin, T. 2009: "**Skype-Based Tandem Language Learning and Web 2.0**". In Thomas, M. (Ed.), *Handbook of Research on Web 2.0 and Second Language Learning*, Hershey, PA: IGI Global.

Appel, M. C. 2008: "**Collaborative tandem tasks for synchronous voice communication**". En *proceedings XIIIth International CALL Research Conference. Linguapolis, Antwerp University. Antwerp, 30 agosto*.

Borges, F. & Appel, M.C. 2007: "**The Role of the Online Learner: Towards a Model For Learning in the XXI**". *Proceedings Eden: Real learning in virtual worlds*. Stockholm, Sweden.

Appel, M. C., 2003: **"Tandem language learning on the internet: theory, tool development and empirical exploration"**. Unpublished doctoral dissertation, Centre for Language and Communication Studies, Trinity College, University of Dublin.

Appel, M. C., & Mullen, T., 2002: **"A new tool for teachers and researchers involved in e-mail tandem language learning"**. ReCALL, 14 (2), pp. 195-208.

Appel, M. C., & Gilabert, R. 2002: **"Motivation and task performance in a task-based, web-based tandem project"**. ReCALL, 14 (1), pp. 16-31.

Appel, M. C., & Vogel, C., 2001: **"Investigating syntax priming in an e-mail tandem language learning environment"**. In Cameron, K.(ed.): CALL, The challenge of change. Elm Publications: Exeter.

Appel, M. C., & Mullen, T., 2000: **"Pedagogical Considerations for Web-based Tandem language Exchange"**. Computers & Education, Vol 34, 3-4, pp. 291-308.

Appel, M.C., & Mullen, T., 2000: **"A Common Gateway Interface for Tandem language Learning"**. In Strotmann, B. (ed.): Proceedings of the International Congress on Technology in Teaching, jointly organized by IATEFL Computer SIG, TESOL-Spain and Universidad Europea de Madrid, 20-22 November 1998. Universidad Europea: CEES Ediciones.

Appel, M. C., 1999: **"Tandem language learning by e-mail: some basic principles and a case study"**, CLCS Occasional Paper No.54. Dublin: Trinity College, Centre for Language and Communication Studies.

Little, D., Ushioda, E., Appel, M.C., Schwienhorst, K., O'Rourke, B., & Moran, J., 1999: **"Evaluating tandem language learning by e-mail. Report on a bilateral project"**, CLCS Occasional Paper No.55. Dublin: Trinity College, Centre for Language and Communication Studies.